

Uudenmaan ilmastoyhteistyöryhmän kokous 2/2023

Aika 12.00–14.30

Paikka Teams

Kokousmuistio

1. Kokouksen avaus

Avattiin kokous klo 12.00 / Pia Tynys.

2. Esittäytymiskierros

Käytiin läpi kunkin osallistujan nimi ja titteli.

3. Edellisen kokouksen muistio

Kokousmuistiossa Helsingin asioita mennyt Espoon kohdalle. Selviteltiin kokouksen aikana. Muistio hyväksyttiin tehdyin muutoksin.

4. Sopeutuminen

Salla Siivonen VILKKU-hankkeessa visiona ilmastokestävä Uusimaa

- Hanke on alkanut elokuussa 2023.
- Viisi työpakettia, työpaketit jakautuvat Helsingin yliopiston ja Uudenmaan liiton välillä
- Vilkku-hankkeen tarkoituksena on vahvistaa Uudenmaan kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen, sisältäen riskien ja haavoittuvuuksien tarkastelu
- Hanke sisältää laajan sektoritarkastelun, sektoreiden valinta on nyt käynnissä
- Tavoitteena toteuttaa ensimmäinen alueellinen sopeutumissuunnitelma
- Sopeutumistoimien kartoitus kuntien ja maakunnan tasolla, eri sektoreilla
- EU missio: Uudenmaan liitto mukana EU:n sopeutumisen missiossa edelläkävijäalueena
- Mission tavoitteena on lisätä ymmärrystä ilmastolähtöisistä riskeistä ja tuoda tukea niiden hallintaan.

Heikki Kallasvaara, Uudenmaan liitto: Regions4Climate -hanke lyhyesti

- Alueiden yhteistyö sopeutumistoimiin, tekemisen tapoja mietitään projektissa yhteissuuntaiseksi
- Näkökulma: innovaatiot ja reilu siirtymä
- Mukana 12 aluetta ja 46 partneria

- VTT johtoinen hanke, vetäjänä Laura Wendling
- Suomessa hankkeessa 6 toimijaa
- Uudenmaan liitto tekee hankkeessa paljon yhteistyötä Forum Viriumin kanssa
- UML mukana kahdessa työpaketissa: Just Transitions & Social Equity (Demos Helsinki) ja Regional Innovation Actions for Climate Resiliense
- Alueet on jaettu “challenge suite” kategorioihin (Faster, Smarter ja More Systemic), Uusimaa liittyy Smarter challenge suiteen
- Digital Twin for Adaption tavoitteena, tarkoittaa reaaliaikaisen tilanteiden ja olosuhteiden simulointia ja mallintamista
- Kiinnostusta kuulla muiden toimijoiden digital twin –hankkeista ja –kokeiluista
- Hanke linkittyy EU Missioon
- Sopeutumisen hankkeisiin on maailmanlaajuisesti rahoitusta olemassa ja käytössä eri hankkeissa
- Vilkku-hankkeen kanssa yhteistyötä liiton sisällä.

Liisa Kallio, Espoo: Espoon ilmastomuutokseen sopeutumisen toimenpideohjelmasta - Miten Espoossa vastataan tulva ja rankkasaderiskeihin

- Ilmastomuutoksen vaikutukset näkyvät jo Espoossa (katsaus uutisotsikoihin)
- Espoon sopeutumistyö on aloitettu vuonna 2018 työryhmän perustamisella, ilmastomuutokseen sopeutumisen toimenpideohjelma toteutettu 2022
- Sopeutumistoimia tehdään jo kaupungissa, mm. kaavoitus, suunnittelu, vieraslajitorjunta, hyödyntäminen, kehittäminen, turvaaminen
- Esim. pelastuslaiton ja turvallisuuskoordinaatio mukana sopeutumistyössä
- Espoo on haavoittuvainen alue: rannikkoalue, järvet
- Mallinnustieto on avainasemassa varautumisessa; aineistoja tuottaa SYKE, ilmatieteenlaitos, HSY, kaupunki
- Tulvamallinnus on osa aluesuunnittelua; ohjaa esim. kaavamääräyksiä
- Asukkailla on suuri rooli; Espoossa toteutettu kiinteistöille opas Hulevesien käsittely kiinteistöillä; on osallistamista ja kyselyitä
- Lisäkysymykset voi lähettää: Saara Olsen

Kaisa Rosqvist, Helsinki: Helsingin kantakaupungin hulevesitulvariskien arviointityö ja varautumisen taso

- Rankkasadesuunnitelma tekeillä, työ käynnissä
- Aluksi tarkasteltu ilmastoriskejä Helsingissä, paljolti vastaavanlaisia kuin Espoossa
- Tarkastelun kohteeksi valittu kantakaupunki > suurimmat riskit
- Suunnitelman tavoite ja tarkoitus määritetty mm. lainsäädännön määrittämien vastuiden ja rankkasadeskenaarioiden perusteella
- Haetaan sitä, mikä on sopivin varautumisen taso Helsingissä
- Alustavat löydökset: vastuuta riskeistä on aikaisemmin siirretty julkiselta yksityiselle ja muissa maissa arvioitu tulvien merkittävyttä tulvan syvyyden perusteella
- Suomessa on ollut käytössä 20 % lisäys nykyisiin sademääriin, mutta nykytutkimuksen valossa tulisi käyttää 30–50 %; hankkeessa tavoitellaan, että siirrytään käyttämään uusimpaan tutkimukseen perustuvia lukemia

- Toteutettu alustavia tulvakarttoja (vrt. Scalgo ja Fluidit hybrid, 1krt / 100 v. toistuvuudelle); Fluidit hybrid malli osoittaa, että Helsinkiin voi muodostua jopa 1 metrin syvyisiä vesikertymiä

Kaisa Rosqvist, Helsinki: ARVO – Viherrakenteen arviointi ja vahvistaminen kaupunkien maankäytön suunnittelussa -hanke

- Käynnistynyt hanke; ryhmähanke
- 5 partneria (Helsinki - pääpartneria, Espoo, Vantaa, Aalto-yliopisto, Green Building Council Finland) sekä liitännäispartnerit
- Tavoitteena säilyttää ja lisätä viherrakennetta tiiviisti rakennetuissa kaupungeissa ilmastonmuutokseen varautumisen ja sopeutumisen edistämiseksi
- Neljä sisältötyöpakettia
- TP2: Viherrakenne-työkalun kehittäminen, pohjautuu Ruotsissa kehitettyyn alueelliseen viherkertoimeen; Ruotsin työkalu ei suoraan sovi Suomeen, sillä on selvitettävä ensin mitä tietoa kaupungeilla on, ilmasto on erilainen, kaavoitusprosessi on erilainen
- TP3: Kokonaisheikentämättömyysisäosan kehittäminen
- Helsingissä, Vantaalla ja Espoossa pilotoidaan työkalua, liitännäispartnerit kokeilevat ja kommentoivat
- TP 4: Viherrakenteen suunnitteluprosessin laaja tarkastelu: nykytilakatsaus; vaikuttavuusarviointi, suositukset
- TP5: sitouttaminen, osaamisen kehittäminen ja viestintä

Marika Orava, Vantaa: Vantaan päivitetty hulevesiohjelma

- Ensimmäinen hulevesiohjelma laadittiin 2007–2009, kimmokkeena vuoden 2004 tulvat
- Hulevesirakenteita noin 50 kpl, lisäksi muita rakenteita esim. kouluilla
- Päivitys toteutettu omana työnä laajassa yhteistyössä
- Hulevesimäärät kasvavat: erityisesti talvella sataa nykyistä enemmän; kuivuus, tiivis rakentaminen
- Hulevesirakenteet voivat toimia monimuotoisen luonnon kohteina kaupunkialueilla
- Hulevesirakenteet voivat tarvita totuttelua: visuaalisesti “villimpiä” kuin ns. perinteiset viherratkaisut
- Vantaalla tavoitellaan kokonaisvaltaista ja luonnonmukaista hulevesien hallintaa
- Tavoitteisto säilynyt samana (yhtä sanavaihdosta lukuunottamatta)
- Toimia ja ratkaisuja toteutetaan huleveden muodostumispaikoilla, sekä julkisissa ja yksityisissä kiinteistöissä
- Myös prioriteettijärjestys säilyi samana kuin edellisessä ohjelmassa
- Toimenpiteet: 69 toimenpidettä, uusia mm. kasvikattojen suosiminen, kasvillisuuspinnaisten huleveden hallintarakenteiden suosiminen
- Digitaaliset kaksoset mahdollisesti hyödynnettävissä.

5. Vihreä siirtymä

Tanja Lamminmäki Uudenmaan liitto: Vihreän siirtymän maankäyttötarpeiden selvitys

- Selvitys alkaa vuoden alussa, tarjouskilpailu vielä käynnissä, ensi viikolla valinta

- Vihreällä siirtymällä voi olla perinteisestä teollisuudesta poikkeavia tarpeita, on tärkeää tarkastella, miten tämä tulee ottaa huomioon maakuntakaavassa
- On varauduttu tekemään maakuntakaavan muutoksia; mikäli löytyy täydennettävää vihreän siirtymän hankkeiden osalta
- Sidosryhmäkysely: myös yksi noussut teema (vihreä siirtymä)
- Selvityksestä tulee myös tietoa Uusimaa-ohjelmaan ja ilmastotiekartan toimenpideohjelmaan
- Selvityksellä on monia tavoitteita, esim. Onko Uudellamaalla potentiaalisia vihreän siirtymän alueita ja miten kiertotalouden tarpeisiin voidaan vastata
- Selvitys on kaksiosainen; maankäyttötarpeiden kartoitus, hyvien suunnittelukäytäntöjen lyötäminen
- Työn tueksi perustetaan yhteistyöryhmä; sparraava ja seuraava
- Maakuntahallitus on erityisen kiinnostunut aiheesta; tahto edistää vihreää siirtymää alueella.

6. Organisaatioiden ajankohtaiset

Uudenmaan energianeuvonta

- Energianeuvontaan kuuluu hyvää, viime vuosi oli työteliäs
- Kuluttajapuolella rauhoittunut, neuvonta jatkuu
- Anna-Mari on mukana YM:n oppaan tekemisessä, konsultin tausta selvitys valmistuu ensi vuoden alussa, kevätkaudella suosituksia, oppaasta tulee jatkuvasti päivittyvä, tarve linjauksille on tunnistettu.

HSL

- MAL2023 on valmistunut, jälkiarviointi on käynnissä
- Lyhyiden matkojen hinta laskee, tarkastusmaksut nousevat
- Järvenpäätä tavoitellaan osaksi HSL:llä.

Espoo

- Hiilineutraali Espoo tiekartta on käsittelyssä, jatkuu joulukuussa
- Talousarviossa laajasti ilmastoasiat, ilmastobudjetti ensimmäistä kertaa tekeillä
- Tiekartta halutaan valtuuston käsittelyyn saakka
- Tiekartassa on liikenteeseen liittyviä skenaarioita, joihin liittyy herkkyksiä suhteessa valtuustokäsittelyyn
- EU:n ilmastomission sopimus, on edennyt komissioon tarkasteluun
- Ajankohtaisena Vantaan ja Helsingin kanssa edunvalvonta EU:n suuntaan
- Yleiskaavatyö 2060
- Liisa Kallio jää äitiyslomalle, tulee sijainen.

Helsinki

- Hiilinielut ja viherrakenne, molemmista on menossa työ, jossa tehdään olemassa olevilla aineistoilla. Viherrakenteeseen aineisto löydetty, hiilinielujen aineisto vielä etsinnässä; erilaisia aineistoja on käyty läpi, mutta ne ovat haasteellisia koska ne on muutettu vuosien

varrella, ja tehdyt muutokset häivyttävät toteutuneen muutoksen. Mahdollisesti käytetään laserkeilausta, siinä erottuu kasvillisuuden korkeuserot. Laserkeilaus on tarkkaa.

- Tonttikohtaisen viherkertoimen päivitys: tavoitteena sopeutuminen ja luontokadon ehkäisy; hulevesinäkökulma on jo, mutta nostetaan tarkempaan tarkasteluun
- Hellesuunnitelma käynnistetään 2024, tänä vuonna oli selvitys (ns. tutkimusvaihe)
- Rakennusjärjestys on päivitetty, mukana mm. Viherkerroin ja säilytettävät puut
- Biohiili: Koealoja on saatu. Käyttö monipuolistuu ja yleistyy.

Vantaa

- Käynnistymässä Kaupunkiympäristön toimialan yhteinen selvitystyö ”ilmastokysymykset maankäytön suunnittelussa”, joka käsittelee sekä hillintää, että sopeutumista
- AVA-työkalu: Beta version pilotointi alkaa ensi viikolla
- VIVA-vihreä ja virtaava vantaa, selvitys oma työ.
- Talousarvioinnin ilmastobudjetti ensimmäistä kertaa
- ENPA-hanke: energiapalvelumalli alueille
- Ajatus: Mitä jos nyt tehtäisiin skenaariot hallituksen linjauksien mukaan, miltä hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen näyttäisi? Voisiko tällä tavalla ottaa kantaa?

ELY

- Ympäristö
  - Hallitusohjelma antaa kaudelle suuntaviivoja
  - Käynnissä mm. Yhden luukun hanke
  - ELY-AVI strategia
  - Vihreän siirtymän hankkeet, valtakunnallisesti YVA menettelyitä, kasvavissa määrin
  - Vihreän siirtymän koordinaattorina Etelä-Suomen alueella jenni.ojala@ely-keskus.fi
  - Sopeutuminen, YVA: tavoitteena nostaa tasoa
  - Resurssit, ilmastoasiantuntija vielä 2 vuotta
  - Ympäristöohjelma, pyörä ja kävelyteiden talvikunnossapidon talvikäytön parantaminen
- Ilmasto
  - Työ jatkuu ja jakautuu Kaavoituksen ilmasto-oppaan tekemiseen ja yleiseen ilmastotyöhön
- Liikenne
  - Isoimmat liikenteen päätökset olisivat: Veropäätökset ja tukipäätökset.
  - ELYssä voidaan tehdä melko vähän, MAL hankkeet antaa helpotusta
  - Kestävän liikkumisen edistämisen avaimet muualla.

HSY

- Seutu- ja ympäristötiedon johtajasta tulee päätös 15.12.
- Uusi ilmastoasiantuntija 1.1.2024, työ keskittyy kasvihuonekaasupäästöjen laskentaan ja hillintään

- Hankehaut: sopeutumisen kaksi hanketta, ensimmäisestä päätös tulee kohta, toisesta ensi vuoden alussa; myös mm. kiertotalouteen liittyvä päätös joulukuussa
- HSY:n Ilmastoinfo:
  - Kuluttajaneuvonnan osuus on palautunut normaalitasolle, voidaan keskittyä taloyhtiöihin
  - Isännöitsijät kärkisidosryhmänä: Ilmastoinfoa yhteistä hanketoimintaa Isännöintiliiton kanssa sekä kokeilussa kohdennettua kurssitusta isännöitsijöitä kouluttavien tahojen kanssa
  - Energiaekspertti-verkosta aktivoitu mm. yhteistyössä Espoon ja Vantaan taloyhtiöklubien kanssa. Jatkossa agendalla myös taloyhtiöiden ja kiinteistöjen ilmastokestävyys ja sopeutuminen, ei pelkästään energia.

Uudenmaan liitto

- Päästötiedot, Uudellamaalla kasvua
- Alas-mallia on tarkistettu
- Tavoitevuosi tulee todella haastavasti vastaan
- Toimenpideohjelman päivitys, työtä uudelleenjärjestely: toteutetaan selvitys
- Muut ajankohtaiset

Posintra (toimitettu kirjallisena)

- Posintrassa on alkanut kehityshankkeita, jotka tukevat Kilpilahden vihreää siirtymää ja virittävät uudenlaista yhteistyötä yritysten kesken.
- Posintran päättäneistä hankkeista on julkaistu raportteja CEGO.fi:
  - <https://cego.fi/idasta-lanteen-kiertotalous-edistyy-pienin-askelin-uudellamaalla-loppujulkaisu/>
  - [Maa-ainesten kiertotalous Uudellamaalla -taustamuistio \(cego.fi\)](#)
- Hiiliviisaan tapahtuman järjestämisestä on julkaistu käsikirja vastuullisesti toimiville tapahtumille
  - Hiiliviisaan Jukolan materiaalit: <https://posintra.fi/hiiliviisas-jukola/>

7. Seuraava kokous

- Teemoja voi ehdottaa seuraavaan kokoukseen.
- Livenäkin olisi hienoa nähdä keväällä.
- Haetaan seuraava kokousaika doodlella.

8. Kokouksen päättäminen

Päätettiin kokous klo 14.35

Läsnä

Salla Lahtinen, Uudenmaan liitto

Heikki Kallasvaara, Uudenmaan liitto
Tanja Lamminmäki, Uudenmaan liitto
Hanna Eriksson, HSL
Anna-Maria Rauhala, Ramboll
Pia Tynys, Uudenmaan liitto
Saara Olsen, Espoon kaupunki
Niina Nousjärvi, Espoon kaupunki
Simo Karetie, Uudenmaan liitto
Salla Siivonen, Uudenmaan liitto
Sanna Tiainen-Erkkilä, HSY
Marika Orava, Vantaan kaupunki
Kajsa Rosqvist, Helsingin kaupunki
Venla Virkamäki, Uudenmaan liitto
Susanna Kankaanpää, Helsingin kaupunki
Leena Alihakkola, Posintra
Simo Haanpää, Maa- ja metsätalousministeriö
Marikka Sand, HSY
Marja Vuorinen, Vantaan kaupunki
Arto Kärkkäinen, Uudenmaan ELY-keskus
Sakari Metsälampi, HSL
Maria Konsin-Palva, Uudenmaan ELY-keskus
Liisa Kallio, Espoon kaupunki
Liisa Nyrölä, Uudenmaan ELY-keskus
Veera Lyytikäinen, Uudenmaan ELY-keskus
Tapio Reijonen, Tuusulan kunta, KUUMA-kunnat